

1.Кратки исторически данни

Базисната стимулация (Basic stimulation) е начин на комуникация с хора с дълбоки увреждания . Тя представлява концепция за развитието, грижите и придружаването на тези хора, разгръщаща се изцяло в тяхната околна среда. Тя подпомага комуникацията и развитието им, като се фокусира върху базисните, основните човешки нужди във всяка една сфера. Това, всъщност, представлява достигане до базата или основата на човешкото общуване. STIMULATION: It means to make offers to people with significant support needs in order to encourage them to interact with other people or their environment.

Концепцията за базисната стимулация възниква в Германия през 1975г. и е разработена от Проф. Д-р по Специална педагогика Андреас Фрьолих. Първоначално се развива като концепция за подпомагане на възприятието, усещането на хора със значителни умствени и физически нужди.

До 1970г. деца и младежи с различни физически и ментални увреждания не са били в състояние да посещават училище, вследствие на което са освободени от задължително училищно обслужване.

Притискана от родителски и различни образователни движения, федералната провинция Rhineland-Palatine първа в Германия създава училищен тест във възстановителния център Уестфалц в Ландстул от 1975г. до 1983г.

Основната му цел е била да бъдат намерени начини за обучаване на деца и младежи със значителна нужда от подпомагане. Този училищен тест по-късно е научно

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -

подкрепен от Института за специални образователни нужди към Университета в Майнц.

През първите години на разработването на теста, освен създателя му Андреас Фрьолих, работят педагози, медицински сестри и физиотерапевти. По-късно се присъединяват повече физиотерапевти, един ерготерапевт и специални педагози.

През 1977г. концепцията е наречена Basic stimulation - Базисна стимулация.

Немският автор въвежда понятието базисна стимулация като начало на процеса на реципрочните действия на възприятие-подвижност- възприятие. He defines it as basal because the stimulus, on one hand, does not demand any kind of knowledge and previous experience to be assimilated, and on the other hand, because they are the base of the highest perception. Той го определя като основен стимул, тъй като, от една страна, не се изисква какъвто и да е вид познания предишен опит , а от друга страна, тъй като те са в основата на най-високо възприятие. Also, he understands Stimulation as the child's exposure to certain stimuli which at first they are semipasive and whose quantity, type and duration are established by the teacher o therapist.

BASIC или на немски BASAL (базално) произхожда от латински basalis, basilaris -разположен на основата; отнасящ се до основата и означава да се изгради основа. Целта е да се използват най-простите и най-елементарни начини да се достигне и да се влезе в контакт с едно човешко същество. Възприятието е индивидуално.То е променливо и опитът на човек зависи от него.

Стимулация: Това означава да се предлага на хората с значителна нужда от подпомагане начини, които да ги насърчат да си взаимодействат с други хора или със заобикалящата ги околната среда.

Базисната стимулация не е метод, нито техника. It intends to be a concept, in other words, a logical approach to the problems and difficulties of very dependent persons. Тя е един логичен подход към проблемите и трудностите на много зависими хора. Това означава, че не е определена, формулирана и утвърдена терапия, но основните, фундаментални рефлексии са от съществено значение и ние винаги трябва да помислим и да се адаптираме.

Терминът базисна стимулация означава да се предлага на хора със значителна нужда от подпомагане приятна, лесно и чисто усещаша се информация (стимулация) за самите тях или за средата около тях, с помощта на познати и елементарни (основни) преживявания.

Също така Фрьолих разбира стимулацията като подлагане на детето на определени дразнителни, които на първо време са полупасивни и чието количество, вид и продължителност се определят от терапевта –учител.

Основа на концепцията за базисната стимулация е:

1. Възприятието
2. Движението
3. Комуникацията

Целта на базисната стимулация е стимулирането и съпровождането на индивидуални учебни процеси при хора от различни възрасти – бебета, деца и възрастни- с различни степени увреждания.

Целевата група на базисната стимулация са всички хора с ограничени или нарушени възприятия, движения или комуникация.

2. Приложение на базовата стимулация при деца с дълбоки увреждания

Деца с дълбоки увреждания са в състояние да чувстват, да възприемат. Те имат психо-социални умения, въпреки че външно е трудно това да се разпознае.

Неподвижността, намалената комуникация и странната, еднообразна и скучна среда, често водят до загуба на ориентацията, психоемоционално оттегляне и различна

сензорна депривация.

Общите грижи изглеждат безсмислени и затова често са в двойка с намален рехабилитационен потенциал. Те изискват специални условия за обучение и рехабилитация. Грижата за тях изисква и специални педагогически качества.

Дейностен процес

Възприемане Възприемане на

на

обучаващия обучавания

Фиг.1

Реакции

Базисната стимулация означава взаимен процес на обучение (фиг.1) Специалният педагог, учителят, медицинската сестра, кинезитерапевтът или доброволецът предлагат различни дейности на детето и следят за реакции. Те са цялостни и насочват за по-нататъшната дейност на обучаващия.

Това означава, че сестрата или учителят приемат детето в неговата намалена способност, но и също така, имайки предвид гъвкавостта и големия репертоар от възможните стратегии и мерки в отговор на проявите на детето.

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -

То се чувства уважавано и разбрано и се научава да осъзнава и да се доверява на собствената си ефективност и самоувереност. По този начин се увеличава интересът, възприемането, активността и научаването. Дейностите, които обучаващото лице предлага на децата, са интересни, прости, лесни и разбираеми за тях. Целта е те да се присъединят към тези дейности.

Този процес на обучение често означава да се възприеме и обнови собствената телесна и психична идентичност, опитът, както и промяна на околната среда, разбирания на значения, разработване на собствен ритъм и дори поемане на контрола върху живота.

Децата с дълбоки увреждания, като всички останали деца, имат елементарни нужди да възприемат, да се движат, да контактуват, да учат. Но разликата е в това, че те трябва да се борят, за да достигнат до изпълнението на тези елементарни нужди.

С оглед на това базисната стимулация е подходящ начин за достъп до комуникация и обучение на тези деца.

Освен по-горе споменатите принципи, тя се основава и на откритията за развитието на усещанията от психологическа и физиологическа страна.

Развитието на усещанията започва още преди раждането на детето. Тези усещания се наричат базисни и тяхната стимулация през първата година от живота оказва решаващо влияние върху развитието на мозъка.

Усещанията се разделят на интероцептивни, екстероцептивни и проприоцептивни.

Интероцептивните усещания дават информация за състоянието на вътрешните органи на организма. Към тях спадат жаждата, гладът и др.

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -

Екстероцептивните усещания са обобщаващо название на тактилните, обонятелните, вкусовите, слуховите и зрителните усещания.

Проприоцептивните усещания дават информация за положението на тялото в пространството. Към тази категория може да се причисли и усещането за равновесие, независимо, че то се формира въз основа на поредица от мозъчни компоненти - участие на подкорието, малък мозък, вестибуларен апарат.

С помощта на базисната стимулация може да се създаде чувството за собственото тяло, живеещо непрестанно в движение, осъзнавайки позицията на мястото, или откриването отвътре с помощта на вибрации (соматичен, вестибуларен , вибрационен опит).

Децата с дълбоки увреждания са деца, чиито способности да възприемат, да се движат и да общуват са ограничени напълно или са силно нарушени .

Често тяхната мобилност е строго ограничена или напълно липсва. Те се нуждаят от:

- физическа близост, за да възприемат другите хора
- някой , който да посредничи между околната среда и самите деца по най-опростен, естествен начин
- някой , който да улеснява движението и промяната на позицията на тялото в пространството
- някой, който да ги разбира без език и да го е грижа наистина за тях

В базисната стимулация се използва собственото тяло , собствените органи като работни инструменти.

Първото ниво на базисната стимулация включва тактилната система. Тактилната информация е усещането от допир и включва текстура, температура, натиск и др. Тактилната система включва не само кожата на тялото, но и рецепторите, разположени в лигавицата на устата.

Тактилната стимулация включва :

1.Допир

1.1Първоначален контакт- докосване

1.2.Измиване на отделни части на тялото

1.3.Цялостно измиване на тялото

1.4.Стимулиране на различни телесни усещания

1.5.Дразнения на тялото чрез различни одеяла, постелки, завивки

1.6.Различни движения на тялото

1.7.Разтривки на тялото, стимулиращи дишането

Чрез различните видове цялостно измиване на тялото се получава различно въздействие върху кръвообращението. Успокояващото измиване намалява кръвното налягане и пулса, както и обратно - активизиращото измиване на тялото увеличава кръвното налягане и пулса.

2. Стимулация чрез вибрация, която мобилизира мускулите и провокира различни усещания в тялото и по кожата.

Кожата е границата на Аз-а, затова преработката на тактилните дразненията е първият източник на чувството за сигурност. Когато е налице недобро преработване на тези дразнения, детето често не разбира, че реагира на тях като такива.

Второто ниво е свързано с вестибуларния апарат и проприоцептивните дразнения. Когато тези две системи – вестибуларната и проприоцептивната- са нарушени детето има проблеми с позиционните реакции – обръщане от корем по гръб и обратно, лазене и пълзене, които от своя страна са важни предпоставки за процесите на стоене и ходене.

Такива деца имат проблеми с равновесието, лесно се уморяват, движенията им са сковани, неравномерни и забавени, мускулният тонус е понижен. Те трудно се ориентират в пространството и имат проблеми при движението си в него, страхуват се да не паднат.

Вестибуларната стимулация започва с :

- Установяване на диалог
- Диалог преди и по време на движенията
- Държане на детето на ръце (ако е малко) или люлеене в люлка, закачена на тавана.

При по-големи деца се използват специални подскачащи люлки закачени на тавана. По този начин те сами могат да завъртат и развъртат люлката; да играят на игри, в които могат да сменят бързо положението на тялото си . Особено благотворно е влиянието върху двигателната система и т.нар.проприоцептивна чувствителност (усет за положението на тялото в пространството)

Оралната стимулация включва:

- Усещане за собствената уста
- Процес на хранене и пиене
- Почистване на устата

На трето ниво на базовата стимулация се включват зрителните и слуховите възприятия

Зрителната и слуховата система се развиват пълноценно, едва когато правилно се развиват и функционират 3-те основни системи – вестибуларна, тактилна и проприоцептивна. Те създават основите за хармоничната дейност на мозъка.

При деца със зрителни или слухови проблеми базовата стимулация развива усещанията, свързани с незасегнатите сетива, като по този начин благоприятства създаването на компенсаторни механизми чрез тяхната стимулация.

- Намаляване на шума
- Слушане на музика
- Правене на музика

Специален гигантски 8-тонен барабан успешно се използва при деца и възрастни с увреден слух, когнитивни или неврологични увреждания. Използва се за слухова преработка на резонанса. Произвежда дълбоки вибрации, както и осем различни тона.

Използване на барабана:

- Човек може да лежи отгоре и да чувства вибрациите му, когато друг човек свири .
- Потребителите сами могат да контролират количеството на стимулиране, което получават.
- Идеален е за гравитационно несигурни потребители, както и от такива, които имат силна нужда от проприоцептивна и вестибуларна стимулация с вертикално движение.

Използват се специални големи пластмасови бутони, които позволяват да се участва активно в процеса на слушане на музика или пускане на телевизор; да се играе на компютърни игри. Детето регулира звука на музиката, пуска друга песен или сменя

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -

каналите на телевизията само с едно натискане върху тях.

В тежки случаи, когато детето може да движи само главата си, бутоните се поставят така, че да може ги натиска с нея.

Базисната стимулация се извършва по различни начини. Един от тях е чрез използването на сензорните стаи, в които липсват всякакви стресови фактори ситуации, силни шумове и нищо, предизвикващо страх и безпокойство.

В сензорните стаи различни уреди и играчки създават комфортно чувство чрез действието си върху различните сетива.

В тях има различни стъклени цилиндри с вода, бълбукаща в тях, които сменят цвета си; въртящи топки, които прожектират из цялата стая светлини в различен цвят, светещи топки, излъчващи различни аромати; дюшеци, пълни с топла вода; меки възглавнички; стени, направени от различни материи; огледални цилиндри; висящи шарени платна, подухвани от лек вятър и много други.

Различните стимулатори влияят на всички сетива и затова се използват при провеждането на терапия при различни нарушения. Сензорните стаи, в които се извършва и базисна стимулация, служат за развитие качествата на различните възприятия- тактилни, зрителни, слухови, обонятелни.

При децата с тежки увреждания различните сензорни системи се учат да регистрират правилно стимулациите, да ги разпознават и да ги класифицират.

Базисната стимулация може да се извършва и с подръчни средства и материали, като няма нужда от специални уреди, както е при сензорните стаи.

Достатъчно е само да се постави корнфлейкс в един съд и детето да постави ръцете си

вътре. По този начин ще се стимулира неговото тактилно възприятие, а когато се стимулират неговите интероцептивни усещания може и да си хапне от него .

Достатъчно е само да се пръсне вода с пулверизатор върху лицето му, за да почувства допира на водната струя, на капките, да усети температурата на водата.

Децата могат да пият газирана вода, за да се усещат мехурчетата в устата си, като междувременно може да се подправи с вкус на мента, лимон, за да се диференцират различните вкусове.

Използват се различни текстури - пяна за бръснене, пяна от шампоан, пясък, различни по големина и форма камъчета; различни зърна :от боб, леща, ориз и др.

Слушане на запис на естествени звуци като дъждовна буря, шума на вълни разбиващи се в брега или горски птици.

Концепцията за базисната стимулация е изградена на базата на няколко теории:

- Теорията за Човешката екология на Ури Бронфенбренер, според която човек живее в една екосистема, съдържаща в себе си биологични и културни аспекти, социални правила и институции.
- Модел на неврофизиологичното развитие на Пекщайн, според който генетичното определяне и сензорните импулси, получени от околната среда подкрепят развитието.
- Връзка с „Психоанализа” на Фройд: Началото на идентичността (Его) е началото на нашата телесна принадлежност (телесно Его).
- Педагогически-сестрински модел на Бинщайн и Фрьолих, според който медицинските грижи и рехабилитация заедно отговарят на физическите, емоционалните и психически нужди на пациента, така че той да може да запази собственото си развитие в отношенията с физическата и социална среда и най-вече в неговата автономия.
- Модел на цялостното развитие от |Фрьолих и Хаут, според който най- важните аспекти на човешкото развитие зависят от, подкрепят се и се случват с човека.
- Неврофизиологичен модел на Бобат и Пикенхайн, според който сензорната информация подкрепя невронните структури. Според тях увреденият мозък е в

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -

състояние да се възстанови чрез собствената си пластичност.

Базисната стимулация подкрепя развитието на идентичността чрез развитие на идентичността на тялото. Доказано е, че благодарение на стимулацията за дишане чрез разтривки, пациентите се успокояват, дишането става по-добро, ориентацията, както и сънят се подобряват.

Базовата стимулация не е техника. Тя е напреднала терапевтична концепция, т.нар. Концепция двайсет и четири часа, което не означава непременно че се нуждае от повече време, а по-скоро от реорганизация на съществуващите грижи.

Тя не е манипулативна, а ориентирана към действието грижа, която уважава себеопределянето и развитието на хората с различни увреждания. В резултат на това се намалява стресът, повишава се тяхното социалното взаимодействие, независимост, възприемане и активност.

Приложението на базисната стимулация при деца с дълбоки увреждания

Написано от

Четвъртък, 15 Септември 2011 07:21 -
